Docent Jerker Rosén, Lund, har av större akademiska konsistoriet placerats i första förslagsrummet till den lediga professuren i historia vid Uppsala universitet. Docent Sven Nilsson, Lund, kom i andra förslagsrummet och docent Sven Ulric Palme i tredje. (DN, Uppsala.)

Några Zorn-mappar finnes ännu att tillgå

Holger Ahlbergs BOKHANDEL

Telefon 19 44 95

Hela familjens bilderbok

CARL LARSSON

skildrad av honom själv

Sammanställd av Sven och Harriet Alfons på grundval av konstnärens egna brev och skrifter.

365 bilder i svart-vitt
24 helsidor i färg
68:—, inb. 80:—
i hfr. bd 95:—

BONNIERS

Birger Lundquist

MEDELHAVS-RESA

"En skissbok som spritter och sprakar av liv, av lust att se, att fånga det brokiga livet och alla de pittoreska figurerna ..."

Erik Asklund i MT

80 bildsidor i svart-vitt, 8 helsidor bilder i 7-färgstryck. Kart. 32:—

BONNIERS

"Höstens vackraste bok har kommit"

SKÄRGÅRD

av Sven Barthel och Roland Svensson

Stort presentboksformat, 25 illustrationer i fyrfärgstryck, 20-tal i två färger och över 70 i svart-vitt. 48:—, inb. 58:—, halvfr. bd. 70:—

Författaren Sven Barthel och konstnären Roland Svensson har tillsammans åstadkommit ett verk, som skänker Er stor glädje genom sin litterära och konstnärliga rikedom:

"Skärgård förmedlar kärlek till ett stycke äkta och ursprunglig natur, öppnar sinnena för outtömliga skönhetsvärden, lär oss hemligheter om jord och vatten, berg och skog, tyder Pans spel och de jordiska tingens storhet."

Edvard Ramström i Arbetaren

BONNIERS

Diktaren och korset

KRITIKERN *Donat O'Donnell*, irländare och katolik, har i *Maria Cross* (Oxford University Press, 5 dollar) sökt klarlägga "fantasimönstren hos en grupp moderna katolska författare". Maria Cross, det är den kvinnliga huvudpersonen i Mauriacs "*Le désert de l'amour*"; hennes namn ger associationer till jungfrumodern och Kristi kors. Bland de författare som behandlas är Mauriac, Bernanos, Graham Greene, Evelyn Waugh och Paul Claudel, för att först nämna de i Sverige välkända; härtill kommer irländaren Seán O'Faoláin (född 1900) samt två sedan årtionden döda franskmän, Charles Péguy och Léon Bloy, några lista hos oss, och, vad Bloy beträffar, även i Frankrike. Framställningen av de skilda författarna är högst olikformig, vilket antagligen sammanhänger med att flera av *emellertid* förut publicerats i tidskrifter. Mauriac tecknas i helfigur, med analyser av de viktigare romanerna och en biografisk skiss; i fråga om Graham Greene nöjer sig O'Donnell med en inglende undersökning av "The heart of the matter"; Péguy representerns huvudsakligen av den stora dikten "Ève", Claudel av de viktigaste dramerna. Bokens slutkapitel gör en resumé och ett försök till syntes.

Det är en särskilt i detaljerna briljant bok, djärv, sinnrik, överlägset intelligent. O'Donnell konstruerar medvetet och våldsamt, politiskt, psykoanalytiskt, rent språkmässigt, och inte sällan är man övertygad om att han har totalt och resarvationslöst orätt. Men hans vildheter har inte bara den något trista förtjänsten att de eggar till motsägelse, de ger perspektiv och stoff för spekulation, de är dikter vid sidan av diktanalyserna. Här skall inte något försök göras att referera framställningen av författarna eller dikterverken, det skulle bli alltför långt eller alltför tortligt. Jag skall blott söka att fixera huvudtankarna, särskilt de samlande synpunkterna i slutkapitlet.

*

Från början bör fastslås att O'Donnell är försvarare av tron likaväl som kritiker — fast det kan betvivlas att han är medveten om hur starkt det apologetiska draget är. Försvaret av tron går på två linjer, båda i grunden helt pragmatiska. Katolicismen är de behandlade diktarnas språk

Charles Péguy.

eller mytologi eller vad man nu vill kalla det, och just dessa diktare presenteras som förstridare för den väsentliga problematiken i vår kultur. Detta är den centrala försvarslinjen; hela diktanalysen syftar till eller i varje fall resulterar i denna slutsats. Den andra försvarslinjen, mera antydd än utbyggd, är den ordinära, att våra grundläggande värderingar är religiöst bestämda och inte kan upprätthållas utan den religiösa sanktionen. Här kunde Dostojevskij ord ha använts som motto: "Om Gud inte finns, är allting tillåtet."

De åtta katolska författarna har enligt O'Donnell en rad tendenser eller "mönster gemensamma; den katolska läran eller de katolska symbolerna blir på en gång medel att uttrycka dessa tendenser och stimulansen bakom tendenserna. De känner sig vara i landsförvisning; de är främmande i den moderna världen. "Det är den kvivda förlorade känslan att ha gått vilse i århundradet som ett litet barn i en återvändsgränd." Det är skilda hemland som de saknar: medan Bloy och Péguy drömmer om medeltid och korståg, längtar O'Faoláin tillbaka till de irländska upprorens heroism, och Mauriac och Waugh har sitt fäste i en borgerlig värld före anfrätningen och upplösningen. Det drog i samtiden som främst gör dem alla till rädda främlingar är rationalismen. Direkt uttrycker de inte detta; de är kanske inte medvetna om saken, de har kanske klart för sig att den katolska thomismen dekreterar förnuftsmässighet och förkömmer antiintellektualism. Men fruktan för en rationalism som skall slå ned eller disciplinera fantasin, som skall göra människorna till robotar, inspirerar deras hyllningar till syndaren, helgonet, den på en gång jordbundna och mystiska människan, ångesten, vildhet och dunklet. Den jakobinske katoliken Péguy kröver en ny terror: "Nationalkonventets politik är Jaurès på en bödelskärra och en trumvirvel för att dränka denna starka röst." "Trumvirveln i all deras välstallighet syser att kväva en starkare röst som de fruktar skulle ha alltför stor makt över dem själva", skriver O'Donnell; "det är förnuftets egen röst."

Står då inte de katolska författarna nära de antiintellektualistiska strömningarna i modern politik, fascismen och nazismen? O'Donnell diskuterar i korthet den frågan. Särskilt hos Péguy, Claudel, Bernanos och Waugh finner han beröringspunkter med fascismen; det bör dock erinras om att medan Claudel tog parti för Franco och Pétain, gick Bernanos den motsatta vägen. Nationalsocialismen anser O'Donnell i grunden vara främmande för alla dessa författare; den hade, häver han, en viserligen förvirrad, "modern och framstegsvänlig tendens" med sin strävan "att forma en värld för övermänniskor" och representerade alltså en kraft som inför samtiden av helt annan art än den katolska elitens.

Men känslan av landsförvisning är framför allt byggd på längtan tillbaka till modernivet och barndomen. Denna längtan dominerar alla dessa författare, såsom O'Donnell genom subtila resonemang söker bevisa; Bloy, som identifierade de kvinnliga könsorganen och paradiset (man kan tillägga både Paradise lost och Paradise regained), Mauriac, med sin ständigt framträdande, besvärsstarkt färgade bundenhet vid modern, Greene, som i Scobies gestalt vill återfinna barndomens egocentricitet och oansvarighet. I skilda variationer av ett och samma mönster blir konflikten mellan moderssch barndomsmiljögten och den judiska kärleken den avgörande hos dessa författare — och här kommer korset och allt vad det betyder in som en eggande och förlösande symbol. En av dessa variationer, tillämpig på Mauriac, Claudel och Bloy, beskrives på ungefär följande sätt: Mannen — O'Donnell och hans författare ser kvinnan främst som objekt — är fastnaglad vid sin mor. När han söker bryta sig lös och vill finna "paradiset" hos en annan kvinna blir han medveten om sin korsfästning. Mannen är den korsfäste, kvinnan korset. Känslan av lidande och bestraffning förstärker intill döden, och döden blir den eftersträvade frälsningen från en olöslig konflikt. I den katolska läran finns de symboler som förgyller, de dogmer som rättfärdigar. Kristi kors är lidandet, jungfrumodern är allas moder, nåden ger frälsning liksom döden, i de troendes samfund nås samhörigheten med andra lidande.

Paul Claudel.

Detta är dunkelt; jag kan förstärka att det är dunkelt även hos O'Donnell. Det visentliga är hans försök att på skilda vägar bevisa katolicismens värde för diktare, dess förmåga att — för att bruka ett ord av Bernanos — råda bot på "hjärtats arbetslöshet". "En sant katolsk diktares styrka som diktare är att han tar dikten i dess högsta syftning på allvar. Han kan tro att den ger tillfälle till en överraturlig värld, därför att han tror på en överraturlig värld: och vidare kan han smälta samman sin tros stora symboler och sina privata symbolsystem i en poesi som är på en gång personlig och allmän, emotionell och andlig." Till allt detta duger inte protestantismen, "som är död nedanför midjan, som döljer korset, vägrar Guds moder tillbedjan, inte känns vid de heliga samfund och ligger tonvikten snarare på det förnuftiga än på det mystiska". Protestanten antydes vara en pendant som inte förstår människans förkrosselse, som vill forma surrogatänglar i stället för syndare och helgon.

Endast på en central punkt skall denna tankegång diskuteras. Vad innebär egentligen den katolska tro, den tro på det överraturliga, som framställes som grundvalen för det hela? Utan tvivel ett principiellt godtagande av kyrkans dogmer, man är benägen att säga ett ohtresnsatt och orefletterat godtagande. Kan det vara något annat då Mauriac förklarar sig tro på jungfru Marias himmelsfärd, så snart kyrkan fastslagit dogmen? Har inte en tro av denna art mist all konkretion, all karaktär av försanthållande, är den mera än ett begär efter mystik och metafysik i förening med en rituell disciplin? Och det diktarens engagemang varom O'Donnell talar; är inte det utmärkande för detta en skyttelträfik mellan de ord som genom vår tradition blivit laddade och symboliska och de trosföreställningar som skulle ge täckning nem som diktaren inte längre tror på? Har inte ord som Gud, evigt liv, nåd, försoning övergått till mistan rena symboler — eller möjligen urvattnats till sådant som att Gud är det godas idé, eller det eviga livet materiens oförstörbarhet — med blott en liten dott kvar av den ursprungliga precisa meningen? Det är sådende att dessa författare blott någon enda gång släpper lös överraturliga krafter i sina romaner och att intrycket då blir barockt — så som då Mauriac, om också så att säga i skymundan, låter en elak gubbe bli frälst genom förbönor av ett barnbarn, då Greene begagnar Rose som ett offer för att frälsa Teresa i "Det sista rummet", eller då samme Greene i "The end of the affair" låter Gud upprätta som ordnare av sammanträffanden och botare av utslag i ansiktet. Det är inte förvånande att dessa författare, trots kyrkan, är antiintellektualister, är rädda för och fientliga mot förnuftet; de kan bevara sin "tro" blott om den insveps i en skyddande oklarhet, blott om den i ordinär mening upphör att vara tro.

En utmärkt forskare, Bernhard Groethuysen, publicerade för ett tiotal år sedan en undersökning över den religiösa trons utveckling i Frankrike under 1700-talet. Han visade genom referat av predikningar och uppbyggelseskrifter hur tron började förlora all konkretion: Gud förvandlades småningom från en belönande och straffande överperson till en avlägsen skapare och en garant för rationella resonemang — man kunde nästan lika väl tala om den yttersta orsaken eller alltings upphov eller naturens lag. Så var det bland bildat folk, även bland bildade präster; självfallet såg dessa upplysta med nöje att populusen fortsatte att tända ljus för helgonen och att i Gud se en konungarnas konung. Vi blir ständigt påminda om att utvecklingen gått vidare på den linjen. När man frågar om innebörden av en dogm svaras med en mer eller mindre invecklad symbolism, som vill förmåla det mystiska och det rimliga, men i regel uppnår blott det sistnämnda. Och å andra sidan har vi tendenser att hos var och en som bruikar de gamla explosiva orden, som förkunnar sin längtan och sin skräck, i det enda språk som finns att tillgå, spåra en religiös, en i mera egentlig mening troende. Så får prästernas döende dogmer en med glädje mottagen förstärkning i ångestdiktarnas rop — det är sannerligen en ohelig allians.

HERBERT TINGSTEN

Arabflyktingarna

Med anledning av Herbert Tingstens inlägg på lördagen om Hugo Valentins artikel "De arabiska flyktingarna" (21/11) har Hugo Valentin tillställt Dagens Nyheter följande.

FORENTA NATIONERNAS beslut den 29 november 1947 att trots arabernas protester upprätta en judisk stat på Palestinas mark tillkom som bekant under intryck av de katastrofala olyckor som dessförinnan drabbat det judiska folket, som ej ena hade ett eget land att fly till. Man måste, så ungefär föll Weizmanns ord vid ett bekant tillfälle, välja mellan att göra en jämförelsevis liten oförrätt mot araberna eller en enorm mot judarna. Varken han eller någon annan räknade då med att denna bealut skulle resultera i arabisk massflykt från den judiska staten och i ett arabiskt flyktingproblem, vars tragiska karaktär jag är den siste att förneka. Det snuggs tvärtom självklart att den arabiska befolkningen mangrant skulle stanna i landet och där åtnjuta samma rättigheter som majoriteten.

Att araberna icke utgör något undantag från regeln att folk är fästa vid sina hemorter" — man skulle naturligtvis kunna använda en starkare ord — anslig jag självklart och därför obehövligt att understryka liksom också att flyktingarnas naturliga hemlängtan stärkes genom elländet i flyktinglägren. Det har inte heller fallit mig in att förneka att befolkningsutbytet som sker av tvång alltid är ett ont, om också ibland ett nödvändigt ont. Däremot har jag velat peka på sambandet mellan de arabiska flyktingarnas förbittrade motstånd mot omplantering i den stora arabiska världen och den propaganda för villken de utsätts från de arabiska kretsar som den amerikanska undersökningskommissionen ger hela skulden för den intrifffade situationen (se dess utförliga till FN:s generalförsamling december 1951 inlämnade betänkande "The Arab Refugee Problem and how it can be solved").

Trots energiska försök till självrannsakan kan jag icke finna någon som helst släktskap mellan den ståndpunkt jag företräder och den gamla kolonialimperialismen eller den nazistiska livsramsläran.

HUGO VALENTIN

Doktorandstipendier i Lund.

Doktorandstipendier har av Humanistiska sektionen tilldelats fil. licentiaterna Kjell-Gunnar Lundholm och Lennart Tenner, mlm, samt Gunnar Fridiliziua, vg.

Licentiandstipendier har tilldelats fil. magistrarna Josef Redfors, vg, och Bertil Romberg, hb, samt fil. kand. Bengt Sjösnan, sm. (37, Lund.)

ICA förlaget

En skrattande regnbåt i ord och tecknade vardags-bilder

SOL OCH SKUGGA ÖVER SPANIEN

finns nu i bokhandeln inb. kr. 21.50

Timslångt T-stopp vid morgonrusningen

Under lördagens morgonrusning inträffade ett timslångt stopp på västra Tunnelbanan. Genom ett materialfel blev det strömlöst mellan Vällingby och Åkrahamsberg. På denna sträcka satte spärvägen in bussar, men dessa förmådde inte hålla undan för den starka passagerarströmmen, varför många förortsbor kom för sent till sina arbeten. Mellan Åkrahamsberg och Kungsgatan kunde dock tågen gå tidtabellsmässigt. Stoppet varade från klockan 6.42 till 7.42.

Deckaren

Stieg Trenter har vilat sig ett år (som man säger när deckarförfattare gnor för brinnande livet med annat än deckare). Och vilan från kriminalistens alltså, har utan tvekan bekommit honom väl — han har bevarat alldeles utmärkt med sin *Notist i sten* (Bonniers, 12:50). Svagheten, om man nu ska vara obemul och ta den först, är rätt otrenterak och av en sådan art att den lätt gör läsaren ebart stursk: han tar till ett knep som man genomskådar före den klipske fotografen Friberg. följaktligen kan man peka ut rätt mördare redan ur Friberg ännu irrar i dunkel. Men det spelar ingen roll vem som kommer först i denna frånsade snabbe, händelsetaddade, mänskligt småtrevliga och käpprätt logiska historia. På slutet blir det vildsint thriller, men lita på Trenter, han ger en inte en chans att förtörnas över detta avsteg från den rätta vägen; vad man jagar över berg och backar genom halva Sverige är inte en redan avslöjad mördare, det är fortfarande lösningen på gåtan för hr Friberg och och för läsarens del bekräftelse på misstrikhet. Ett mycket angenämt livslägn.

Kjerstin Göransson-Ljungman har varit borta från deckardisken ändå mycket längre, cirka ett decennium. Men hur saknat hennes, och om hon hennes come back inte är så tillfredsställande, så vill man hjärtligen utgå ifrån att *Fullt pådrag* (Wahlström & Widstrand, 13: 50) endast är att betrakta som en uppmjukningsövning till kommande volymer. "Fullt pådrag" är hos som allmän kalopsedrama och småskvalrig pensionatsskildring och för all del även som en studie i psyromani; sitt gamla fasta grepp visar författarinnan också i en del kriminaltekniska detaljer. Men man får inte upp bitterts intresse för de inblandade och är direkt utdesperen på den mystiska utländska flyktingdamen, det hela är lite för pladdrigt, och vad värst är: mördarpsykologin haltar på båda benen. Det är bara för Kjerstin Göransson-Ljungman att resket fatta pennan igen till nästa bok, för att hon k.n.n, det vet man sen gammalt.

BANG

Bättre mord och sämre

Blyfyndigheter söks i Simrishamnstrakten

Omfattande undersökningar pågår för närvarande i Simrishamnstrakten, där man tror sig ha påträffat nya stora blyfyndigheter. Bergmästarinmbetet i södra distriktet har just i dagarna utfärdat mutsedlar för ekonomichefen C. Ståhlhammar i Angby för ett område i närheten av Gladsax. Ir Ståhlhammar är knuten till Aluminiumkompaniet i Stockholm, som redan äger flera gruvor i trakten bl. a. i Bentorvik.

— Vad som döljer sig bakom lösmutningen vet jag inget närmare om, framhåller bergmästare Einar Tenne för Dagens Nyheter. Det är ju sedan länge bekant att det finns bly i Sydostskåne. Boliden bryter bly och flusspat i Onslunda, och på flera andra ställen har man tid efter annan haft brytning i gång. Nu blir det intressanta nu att undersöka och påvisa att det finns bly i Gladsax. Först när det kommer ansökan om att få borra får bergmästarinmbetet anledning att närmare titta på fyndigheterna. (DN, Malmö.)

Jag drömde...

Vad kan den drömmen betyda? frågar ni. Se efter i dr Poul Bjerres moderna drömbok DRÖMMENS HELANDE KRAFT. Den tyder edra drömmar, hjälper er att studera dem och att använda tolkningen för att komma till klarhet om temdemarna i ert inre och att förgiva de produktiva, livsbejakande krafter, som ni har. En berömd psykolog har ställt sig till er tjänst. En bok som betalar sig.

KLIPP och SÄND!

Till ..... bokh. eller NATUR och KULTUR, Torsgat. 31, Stockholm Va.

Var god och sänd mot postförskott och porto ..... ex. av Bjerres drömbok, häft. kr. 12:—, inb. 18.50. (Stryk vad som ej önskas!)

Namn: .....

Adress: .....

Marius Wingårdh

— mannen som vet allt om etikett, mat och dryck — ger Er goda råd:

Nyhet!

SVENSKT VINLEXIKON

Ger snabba och distinkta svar på allt vad angår vinet, spirituosa, likörer. Den talar om, hur vinerna temperevas och serveras, vilka glas man använder till olika viner och ger fakta om varifrån de kommer. Med *Svenskt vinlexikon* i Er hand komponerar Ni slutligen mycket enkelt dryckerna till Er nästa högtidsmiddag.

Illustr. 7:50, inb. 10:50

SÅ GÅR DET TILL i umgänge och sällskapsliv

"Författaren röjer en så god smak och så säkert omdöme att man utan tvekan kan följa hans goda råd i både vårt och tort."

Svenska Dagbladet

"En alldeles ovanligt rolig handbok."

Göteborgs-Posten

30:— tus. Illustr. 19:—, inb. 24:—, halvfr. band 30:—

ETIKETTENS GRAMMATIK

"Den som studerar denna bok får en extra chans till framgång i livet."

Sydsvenska Dagbladet

11:— tus. Illustr. 9:50, inb. 13:—

Nyttiga och roliga

En bok från NATUR och KULTUR *är en god bok*

Inbjudan

Svenska författare inbjudes härmed till tävling om

SVENSKA DETEKTIVROMAN-PRISET 1953

B. Wahlströms förlag avser med denna tävling att få fram en detektivroman av litterär kvalitet samtidigt som den är spännande och äger förmåga att gripa en bred publik.

Huvudhandlingen skall vara förlagd till svensk miljö. Omfånget bör vara ca 250 sidor á 1900 tecken = ca 475.000 tecken.

Maskinskrivet manuskript märkt *"Svenska Detektivromanpriset 1953"*, försett med signatur och namnsedel i försegilat kuvert, skall i två exemplar vara förlaget tillhanda (B. Wahlströms Bokförlag, Warfvinges väg 30, Stockholm K) senast den 15 april 1953.

Förfrågningar angående prisutlvingen ställes till förlaget som på begäran sänder tävlingsreglerna.

Prisnämnden består av:
chefredaktör P. G. Petterson (ordförande)
studiesingenjör Kjell Svensson
bokförläggare Birger Wahlström

Priset utgöres av

femtontusen (15.000) kr.

Prissumman 15.000 kronor gäller som honorar för tiotusen exemplar i bokform. För exemplar som säljes utöver dessa 10.000 exemplar utgår sedvanligt författarhonorar.

Förlaget förbehåller sig rätt att mot sedvanlig royalty förvärva boktexten till äntlet icke pröbelönat manuskript, vilket skall ske före den 1 sept. 1953.

Resultatet av prisutvlingen kungöres omkring 1 sept. 1953 då också prissumman utbetalas.

Icke prisbelönade manuskript returneras under den i namnsedeln angivna adressen.

B. Wahlströms Bokförlag
Warfvinges väg 30, Stockholm K. Tel. 52 03 30

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.